

تهدید ترامپ به استفاده از سلاح هسته‌ای علیه تهران

در شبکه‌های اجتماعی، جایی که آداب دیپلماتیک به طور فزاینده‌ای تحت فشار فوریت و دیده شدن در حال فرسایش است، سخنان یک رئیس دولت نه تنها وزن نمادین، بلکه وزن حقوقی و استراتژیک نیز دارد. بیانیه اخیر رئیس‌جمهور دونالد ج. ترامپ در حساب کاربری تأیید شده‌اش در شبکه‌های اجتماعی به وضوح این واقعیت را نشان می‌دهد:

«ایران باید توافقی را که به آن‌ها گفتم امضا می‌کردند، امضا می‌کرد. چه حیف و چه هدر رفتن جان انسان‌ها. به سادگی، ایران نمی‌تواند سلاح هسته‌ای داشته باشد. من بارها و بارها این را گفته‌ام! همه باید فوراً تهران را تخلیه کنند!»
— دونالد ج. ترامپ (@realDonaldTrump)

این بیانیه، که توسط رئیس‌جمهور فعلی ایالات متحده — که طبق قانون ایالات متحده، به عنوان فرمانده کل قوا، اختیار انحصاری بر نیروهای نظامی، از جمله توانایی‌های هسته‌ای، را دارد — صادر شده است، صرفاً یک سخن‌پراکنی نیست. این تهدید به استفاده از زور علیه یک دولت مستقل دیگر را تشکیل می‌دهد. با این کار، نگرانی‌های مهمی را تحت قوانین بین‌المللی، به‌ویژه ماده ۲(۴) منشور سازمان ملل متحد، مطرح می‌کند که بیان می‌دارد:

«همه اعضا باید در روابط بین‌المللی خود از تهدید یا استفاده از زور علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی هر دولت، یا به هر نحوی که با اهداف سازمان ملل متحد ناسازگار باشد، خودداری کنند.»

I. اختیار قانونی گوینده: رئیس‌جمهور ایالات متحده به عنوان فرمانده نظامی

رئیس‌جمهور ترامپ، که به دلیل محو کردن مرز بین ارتباطات شخصی و رسمی شناخته شده است، به عنوان رئیس اجرایی و مقام نظامی ایالات متحده سخن می‌گوید. اختیارات او شامل موارد زیر است: - صدور دستور عملیات نظامی بدون تأیید کنگره طبق قطعنامه اختیارات جنگی - اختیار انحصاری برای استفاده از سلاح‌های هسته‌ای، همان‌طور که توسط دکترین نظامی دیرینه ایالات متحده تأیید شده است

هنگامی که رئیس‌جمهور ایالات متحده بیانیه‌ای عمومی صادر می‌کند که خواستار تخلیه فوری یک پایتخت — در این مورد، تهران — است، جهان باید آن را نه به عنوان گمانه‌زنی بی‌اساس، بلکه به عنوان یک سیگنال بالقوه برای اقدام نظامی قریب‌الوقوع، احتمالاً شامل تسلیحات کشتار جمعی، درک کند.

II. معیار قانونی: چه چیزی «تهدید به استفاده از زور» را تشکیل می‌دهد؟

بر اساس دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) و تفسیرهای متعدد دانشگاهی، یک تهدید به استفاده از زور زمانی وجود دارد که یک دولت به صورت مشروط یا غیرمشروط قصد خود را برای استفاده از زور اعلام کند، و فشار اجباری را بر دولت دیگر برای تغییر رفتارش ایجاد کند. به عنوان مثال، در نظر مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری درباره قانونی بودن تهدید یا استفاده از تسلیحات هسته‌ای (۱۹۹۶)، دیوان اعلام کرد که:

«مفاهیم 'تهدید' و 'استفاده' از زور... در این معنا کنار هم قرار دارند که اگر استفاده از زور در یک مورد خاص غیرقانونی باشد... تهدید به استفاده از چنین زوری نیز غیرقانونی خواهد بود.»

بیانیه رئیس‌جمهور ترامپ، در این نور، یک تهدید انتزاعی نیست. این بیانیه هدف مشخصی (تهران) را شناسایی می‌کند، یک شکایت خاص (جاه‌طلبی‌های هسته‌ای ایران) را مطرح می‌کند، و هشدار صادر می‌کند که آسیب گسترده به غیرنظامیان را در بر دارد («همه باید فوراً تهران را تخلیه کنند»). وقتی این موضوع در کنار اختیار شناخته شده رئیس‌جمهور برای آغاز حمله هسته‌ای ارزیابی می‌شود، این به یک تهدید معتبر به استفاده از زور تبدیل می‌شود که به اعلان جنگ نزدیک است.

III. پیامدهای هسته‌ای: دامنه و زبان هشدار تخلیه

نگران‌کننده‌ترین عنصر این توییت در جمله آخر آن نهفته است:

«همه باید فوراً تهران را تخلیه کنند!»

این نه یک تهدید نظامی محلی یا استراتژیک است. این یک هشدار گسترده است که پیامدهای فاجعه‌بار را برای کل پایتخت — محل زندگی بیش از ۸ میلیون غیرنظامی — 暗示 می‌کند. مقیاس چنین تهدیدی — به‌ویژه وقتی با هدف اعلام‌شده جلوگیری از گسترش تسلیحات هسته‌ای همراه باشد — به شدت به استفاده احتمالی از تسلیحات هسته‌ای اشاره دارد. یک حمله متعارف احتمالاً نیازی به تخلیه کل شهر ندارد. اما یک حمله هسته‌ای چنین نیازی خواهد داشت.

این واقعیت که این بیانیه بدون هیچ تحریک عمومی فوری یا حرکت نظامی از سوی ایران مطرح شده، به ماهیت یک‌جانبه و اجباری آن می‌افزاید. این انحراف آشکاری از هنجارهای موضع نظامی متناسب و دفاعی است که در ماده ۵۱ منشور سازمان ملل متحد ذکر شده است، که فقط در پاسخ به یک حمله مسلحانه اجازه دفاع از خود را می‌دهد.

IV. سابقه و فرسایش خطرناک هنجارها

این حادثه نشان‌دهنده فرسایش گسترده‌تر محدودیت‌های دیپلماتیک و قانونی در عصر دیجیتال است. سران دولت‌ها به طور فزاینده‌ای از پلتفرم‌های شخصی یا غیررسمی برای صدور تهدیدهای رسمی استفاده کرده‌اند، بدون اینکه از رویه‌های دیپلماتیک یا دولتی سنتی عبور کنند.

ترامپ پیش‌تر تهدیدات تهاجمی را از طریق توییت، از جمله علیه کره شمالی («آتش و خشم») و ایران («مانند چیزی که تعداد کمی در تاریخ تجربه کرده‌اند») صادر کرده بود. با این حال، این بیانیه اخیر تهدید را از اغراق نمایشی به سیگنال‌دهی استراتژیک ارتقا می‌دهد. این تهدید غیرنظامیان را هدف قرار می‌دهد، استفاده از تسلیحات کشتار جمعی را 暗示 می‌کند، و مطابقت فوری را تحت تهدید نیروی عظیم طلب می‌کند.

نتیجه‌گیری: نقض ماده ۲(۴) و یک سابقه خطرناک

توییت مورد بحث — صادر شده توسط رئیس‌جمهور فعلی ایالات متحده، فرمانده کل بزرگ‌ترین ارتش جهان — یک نقض آشکار ماده ۲(۴) منشور سازمان ملل متحد را تشکیل می‌دهد. این تمامیت ارضی ایران را تهدید می‌کند، استفاده از نیروی هسته‌ای را القا می‌کند، و میلیون‌ها غیرنظامی را تحت سایه آسیب فوری قرار می‌دهد.

جامعه بین‌المللی، سازمان ملل متحد، و دانشمندان حقوقی نباید چنین اظهاراتی را بی‌اهمیت یا صرفاً لفاظی تلقی کنند. اگر کنترل نشود، این یک سابقه خطرناک ایجاد می‌کند: **اینکه اعلان‌های جنگ دیجیتال** — پوشیده در زبان توییت‌ها — می‌تواند خارج از محدوده پاسخگویی بین‌المللی وجود داشته باشند.